

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 5

Рівне - 2012

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 5. – Рівне: РДГУ, 2012. – 100 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ;

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонок О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 10 від 25 травня 2012 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Вступ	5
Романюк В. Інформаційний стрес та проблеми психічного здоров'я особистості	6
Бучко В. Вплив емоцій на когнітивну сферу особистості.....	8
Бабасва Р. Особистість та аутоагресивні форми поведінки.....	9
Бельська І. Теоретичні аспекти вивчення гендерної ідентифікації підлітків.....	12
Білик І. Формування моральної свідомості важковиховуваної дитини в умовах сімейного виховання.....	14
Богдюк М. Роль інтернету у психологічному розвитку студентів	17
Вовкодавець А. Профілактика самогубств у підлітковому віці.....	18
Вознюк А. Теоретико-методологічні засади вивчення емоційного вигорання педагога.....	20
Вознюк І. Дослідження соматогенних психічних розладів при онкологічній патології.....	22
Вознюк Ю. Особистіне самоствердження у юнацькому віці	25
Демянюк О. Вікові особливості становлення індивідуальних уявлень про світ.....	27
Дзюба О. Вплив навчальної успішності на самооцінку підлітка	29
Єремєєва Л. Інтернет-залежність: хвороба чи норма?	31
Зінчук Р. Вплив індивідуально-стильових характеристик на професійне самовизначення старшокласників.....	32
Загоруй М. Взаємозв'язок темпераменту та соціометричного статусу у студентській групі	34
Захарчук О. Психологія життя як парадигма життєтворчості	36
Кукла С. Психологічні складові структури професійного самовизначення старшокласників.....	38
Лук'янчук Г. Емпатія як одна із важливих професійних рис психолога.....	40
Луцик Г. Психологічний аналіз злочинності неповнолітніх.....	42
Мазурець В. Конфліктні форми поведінки як психологічний феномен.....	44
Марчук В. Психологічний аналіз формування життєвої перспективи в юнацькому віці	46
Медведчук О. Порівняльний аналіз девіантної поведінки підлітків, що проживають у сільській та міській місцевостях.....	48
Мельникович Є. Кризовий ринок праці як об'єкт науково-психологічного дослідження	50
Мороз Т. Вікові аспекти динаміки розвитку креативності.....	52

Актуальні питання психологічної науки

Музика М. Психологічний аналіз духовних цінностей студентської молоді.....	55
Нестерук Л. Зв'язки між статусними характеристиками та схильністю до узалежнень у підлітковому віці	58
Омельчук Л. Батьківський авторитет як основа психологічного впливу батьків	60
Остаповець Ю. Спілкування як форма соціалізації особистості.....	63
Палагнюк В. Концептуальна модель професійної адаптації викладача-початківця педагогічного ВНЗ	65
Петренко С. Технологія використання АІС у навчальному процесі	66
Редько О. Проблема розвитку соціальної креативності студентів ..	68
Родзяк М. Переживання емоційних станів вагітними жінками	69
Соботюк І. Вивчення причин виникнення конфліктів у підлітковому віці.....	71
Сорокіна Т. Вікова динаміка ставлення жінок до своєї зовнішності.....	73
Столярчук М. Патерни взаємодії в батьківській родині як чинник формування уявлень про подружнє життя	77
Суходол А. Особливості феномену агресії як девіантної форми поведінки особистості.....	78
Талайчук Т. Психологічний вплив реклами на свідомість споживачів	80
Тищенко І. Феномен болю у клінічній психології	83
Усик В. Психологічна підтримка жінки під час пологів	86
Цюлюпа М. Психологічні особливості ціннісно-сислової сфери вагітних	88
Юзюк А. Теоретичний аналіз проблеми ризику та ризикової поведінки особистості	90
Яблонська М. Роль сучасної телереклами у формуванні особистості учнів початкової школи	93
Ямницький О. Особливості формування гендерних схем у процесі статево-рольової соціалізації дітей.....	96
Окач Л. До проблеми цінностей та ціннісних орієнтацій	98

**ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ
УЯВЛЕНЬ ПРО СВІТ****Демянюк Олена, аспірантка РДГУ***Керівник: Ямницький В.М., доктор психологічних наук, професор*

Вікові особливості та етапи становлення індивідуальних уявлень про світ були предметом дослідження Ю. Аксьонової, І. Бушая, В. Давидова, Д. Елкінда, Е. Еріксона, М. Зінов'євої, І. Кона, М. Лісіної, Г. Малюченка, Д. Медведева, І. Маякової, В. Мухіної, М. Осоріної, Т. Павлової, Ж. Піаже, В. Смірнова, С. Тарасова та ін.

Згідно М. Осоріної, модель світу є у будь-якій людській культурі. Кожне нове покоління отримує у спадок певну модель світу, яка служить опорою для побудови індивідуальної картини світу. Модель світу дитини є доступною для зовнішнього сприйняття тільки за умови, що вона певним чином втілена, матеріалізована -- у вигляді розповіді, малюнка, вчинку. Завдяки цьому можливо з'ясувати особливості її картини світу [4].

Особливості становлення індивідуальних уявлень про світ в дошкільному віці досліджувала М. Зінов'єва, яка використали поняття „світодії”, як дії дитини, що виражає її ставлення до світу з метою диференціації світоглядних установок дітей зазначеного віку. Поєднання різних показників за активністю життєвої позиції і домінуючим емоційним орієнтуванням дозволило виділити чотири типи образу світодії: активна світодія з орієнтуванням на сприятливі аспекти навколишнього світу; реактивна світодія з орієнтуванням на сприятливі аспекти навколишнього світу; реактивна світодія, орієнтована на несприятливі аспекти світу; активна світодія, орієнтована на несприятливі аспекти світу і самого себе. Формування того чи іншого образу світодії у дитини істотно залежить від стилю батьківського виховання [3].

На думку В. Абраменкової, дитяча картина світу – це особлива система значень, уявлень, ставлень дитини до навколишнього середовища, інших людей і себе самого, що формується в дитячій субкультурі. Змістом дитячої субкультури є соціогенетичні інваріанти – відносно стійкі у часі і просторі образи, моделі, жанри, тексти, що представляють собою „уламки ” різних епох, сліди пам'яті минулого досвіду людства, що передаються з покоління в покоління дітей. Всі соціогенетичні інваріанти як глибокі колективні уявлення, сформовані в соціогенезі людства, презентовані в дитячій творчості – дитячих малюнках, іграх, фольклорі [1].

У дослідженні І.Бушая проведено системне теоретико-

Актуальні питання психологічної науки

експериментальне дослідження генезису та психологічних закономірностей становлення образу світу учнів різних вікових категорій; створено психологічну модель образу світу підрастаючої особистості, обґрунтовано її структуру (компоненти: фізичний; психосоматичний; соціальний; науково-аналітичний; ціннісний); виявлено особливості функціонування моделі образу світу на вікових етапах молодшого шкільного, підліткового, раннього юнацького віку; обґрунтовано психологічні механізми (гетерохронність, ідентифікацію, рефлексію) розвитку образу світу дітей; визначено критерії розвитку досліджуваного феномену (когнітивна складність образу світу, емоційний фон світовідчуття) та їх значення для соціалізації учнів (від ефективної соціальної адаптації до девіантних форм поведінки) [2].

Заслуговує на увагу концепція С. Тарасова, центральним поняттям якої є ментальна парадигма. Ментальна парадигма, за С. Тарасовим, – це сукупність образів світу, категорій і способів світосприйняття та відповідних поведінкових реакцій, що утворює ієрархічну динамічну цілісність, притаманну певній віковій групі. Дослідник стверджує, що в різні вікові періоди актуалізується той чи інший спосіб сприйняття світу: з 7 до 11 років провідну роль відіграють механізми ірраціонально-образного сприйняття світу і себе в ньому; з 11 до 15 років притаманний раціонально-практичний образ світу; з 16 до 22-23 років «ментальна парадигма» юнаків та дівчат характеризується високим рівнем розвитку рефлексії, елементами теоретичного мислення. Вони набувають здатності відчувати і розуміти свій зв'язок з навколишнім світом, як на раціонально-логічному, так і на інтуїтивному рівнях. Такий образ світу, на думку С. Тарасова, можна назвати раціонально-образним. Зміст цієї ментальної парадигми, на думку дослідника, тісно пов'язаний з таким поняттям як „цілісне сприйняття світу” [5].

Таким чином, по завершенню юнацького віку закінчується період становлення первинної структури уявлень про світ, яка є базовою для всіх наступних трансформацій світогляду особистості. Розвиток образу світу біологічно зрілого індивіда проходить за індивідуальною траєкторією, що відбиває унікальний набір властивих йому індивідуально-психологічних чинників, особистісних якостей і смислів. Отже, вікові особливості становлення образу світу як інтегральної структури, що акумулює уявлення людини про навколишній світ, є об'єктом дослідження вітчизняних психологів, які відзначають багатогранність зазначеного феномену та наголошують на актуальності подальшого теоретичного і практичного вивчення.

Список використаних джерел:

1. Абраменкова В.В. Социальная психология детства: развитие отношений ребенка в детской субкультуре / В.В. Абраменкова. – М.: НПО «Модэк», 2000. – 416 с.
2. Бушай І.М. Психологічні особливості розвитку образу світу школярів. Монографія. — Чернігів: Державне підприємство «Чернігівський державний центр науково-технічної та економічної інформації», 2007. – 382 с.
3. Зиновьева М.В. Влияние стиля родительского воспитания на развитие предпосылок мировоззрения у детей дошкольного возраста / М.В. Зиновьева // Психологическая наука и образование. – 2001. – №1. – С. 37 – 47.
4. Осорина М.В. Секретный мир детей в пространстве мира взрослых / М.В. Осорина. – СПб.: Питер, 1999. – 288 с.
5. Тарасов С.В. Образ мира. Опыт изучения категориальных структур мировосприятия школьников / С.В. Тарасов. – СПб.: Научное издание, 1996. – 75 с.

УДК 159.922.8:37.015.3**ВПЛИВ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ НА САМООЦІНКУ ПІДЛІТКА****Дзюба Олена, студентка РДГУ***Керівник: Дружиніна І.А., кандидат психологічних наук, доцент*

Домінуючою цінністю в системі освіти являються успіхи в навчанні. Все, що робить школяр день у день, оцінюється крізь призму успішності вирішення навчальних завдань. У результаті, його Я-концепція поступово виявляється пронизаною цінностями і стандартами, пов'язаними з навчальними досягненнями. Практично, в будь-якій навчальній ситуації присутній момент самої детальної оцінки, якій піддають школяра вчителі, однолітки, батьки, а подекуди і він сам. Основою такої оцінки служить зовнішній стандарт. Кожен школяр, зазвичай, твердо знає відносну цінність своїх досягнень, оскільки в школі переважають оцінні судження порівняльного характеру.

Самооцінка інтерпретується як особистісне утворення, центральний компонент «Я-концепції», що бере безпосередню участь в регуляції поведінки і діяльності людини, що формується при активній участі підлітка і відображає своєрідність його внутрішнього світу. Вона впливає на поведінку, діяльність і розвиток особистості, її стосунки з іншими людьми, а також створює основу для сприймання власного успіху чи неуспіху в діяльності, досягнення мети певного